

Maskeler ve Niyet ¹

Benliğin/kişiliğin gerçek niteliğini örten maskeler, bilinen anlamların ötesinde, samimi duyguları, gerçek görünüşü gizleyen aldatici niyet/söylem/eylem ve manipülatif davranış/rol anlamına gelir. Bu olumsuz tarzla insan hem kendisiyle, hem ilişki içinde olan(lar)la dehşetengiz bir yabancılaşma yaşar. Bu nedenle dünyaca ünlü yazar Franz Kafka (1883-1924) “**Maskeleri yüzlerinden kalın olanların maskelerini düşürmek zordur**” düşüncesini dile getirmiştir.

Herhangi bir norma tabi olmayan bu yabancılaşma, insan ile insan ve toplum arasında var olan bağın zedelenmesine; kültürel ve ahlaki etkileşim hâlinin ortadan kalkmasına zemin hazırlar. Bu da, insani doğanın sahip olduğu düalite yapısında nefsanîyetin ve sahte benliğin güçlenmesine neden olurken, insanın özü anlamına gelen insanîyete, hakiki yaşama taşıyan yolun tıkanmasına sebebiyet vermektedir. Bu yol, her türlü büyülenmenin, gururlanmanın, ötekileştirmenin, dışlamanın, küçümsemenin, hor görmenin üstünde olan ‘**ruh**’un şifrelerini öğrenmeyi esas alan ruhani disipline dayalı tazelenme ve yenilenme yoludur. Bu yol, iyiliklerin zenginliğiyle manevîleşmenin yoludur. Bu yola giren insan, içsel dünyasında keşfettiği ilahi/pozitif değerlerin güdülenmesiyle, sosyal gerçeklik içinde hayatın devamlılığına, hayatın kolaylaşmasına, hayatın zenginleşmesine hizmet etmekten haz alır. Kendini gerçekleştirme sürecinde insan onurunu yüceltmeyi temel anlayış olarak kabul eder. Çünkü bilir ki, nefsanî hırslar, ruhu köreltir ve tüketir. Ahlaki donanımlar ise, ruhu geliştirir ve büyütür.

Ancak bu anlayışı kavramamış/özümsememiş insanların kişisel anlam haritaları (yani içsel referanslar) ve toplumsal anlam haritaları (yani dışsal referanslar) çelişince/çelişkiye düşünce, birbirleriyle uyum sağlamayınca, maskeler (ve roller) devreye girer. Mutlak hakikat algısının, yaşam algısının, benlik algısının küçüklük-büyüklik oranına göre, maskelerin insandaki gücü (azlığı/çokluğu) artar. **İnsanlar arası iletişimin karmaşıklaştığı alan da aslında burasıdır.** Maskeler, içsel/kişisel bütünlüğü bozarken, insanı da zıtlıklar/karşıtlıklar arasında rahatsız edici bir salınımına maruz bırakır. Bu zıtlıklar/karşıtlıklar arasında bir gelgitin kölesi yapar. Devreye giren nefis vasıtasıyla dünyevi bağımlılıklara zincirlenir. Böylece ilahi özünü unutan insan manayı/kelamı yitirir. Özgünlüğünü ve özgürlüğünü kaybeder. Hayatın anlamını/gayesini bulamaz olur. Madde ve mana arasındaki dengeyi gözetemediği için sadece maddi dünyaya göre yaşam sürer. İlahi özden kopuşa neden olan bur durum, sahte benliği geliştirir. Şehvani/nefsani

---

¹ Pandemi sürecinde maske(ler) konusu çok güncel. Alanın otoritelerine göre, yüze takılan maskeler bulaşıcı virüse karşı koruma sağlarken, benliğin/kişiliğin gerçek niteliğini saklayan/kaplayan maskeler -ruhsal hastalıkların virüsleriyle- kişisel ve toplumsal hayata zarar vermektedir.

kirlerin/pasların/küflerin çoğalmasına neden olur. Bu da içten pazarlıklı pragmatik ve bencil tutumların ürettiği maskelerin çoğalmasına zemin hazırlar.

Oysa yaşam yolculuğunda temel amaç, tekâmül sürecinin parametreleriyle içsel-dışsal farkındalıkla sahte benliği dizginlemektir. Mümkünse sahte benliği dönüştürmek ve bütün maskeleri atmaktır. İçsel dünyada yaşama sevincini bulmaktır. Göreceli tutumları bir kenara bırakarak başkasına değer vermektir. Hizmetkâr güdülerle -ihtiyaç halinde- imkânlara göre onu tamamlayabilmektir...

Çünkü “yaşama sevinci” hayatın en değerli şeyidir. Ve insanın iç dünyasındadır. O iç dünya; iki benlikten oluşur: Birincisi, hakiki benlik, yani ruhani benliktir. İkincisi, sahte benlik, yani nefsanî benliktir. Sahte benlik dizginlenmeden, yaşam sevincini ve enerjisini ortaya çıkararak hakiki benlik tezahür etmemektedir. Bencilliği/kötülüğü emreden sahte benliğin tüm tezahürleri kendini bulma/bilme/tanıma/gerçekleştirme yolculuğunda -(kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye gideceğini, yaşamdaki görevinin ne olduğunu)- insanın önünü kapatır. Ruhu körelterek içsel hakikati perdeler. İçsel hakikatin perdelenmesi, ilahi hakikatlerin örtülmesine, hatta bazen kaybolmasına neden olur ². Antik çağ filozofu Publius Terentius (M. Ö. 195-159) konuya ilişkin diyor ki “**Ben insanım ve insana dair hiçbir şey bana yabancı değil.**”

Kadim zamanlardan beri, tarihin her döneminde insan daima bir hazine arayışı içinde olmuştur. Çabalar bazen boşa çıksa da, insanın bu arayışı her daim olmuştur ve var olacaktır. **Aslında insanın aradığı hazine kendi ruhunda, yani egosundan arınmış saf özünden başka bir şey değildir** ³. O kutsal hazinenin kendi iç dünyasında olduğunu gördüğünde, anladığında ve insan bunu kalben bilmeye/özümsemeye başladığında, kendisine ve varoluşa dair çok farklı bir bakış kazanmış olur. Kendisini, diğer insanları, toplumu, dünyayı, hayatı, evreni, ilahi düzeni daha fazla anlamaya/tanımaya başlar. Dolayısıyla bunun sağladığı içsel rahatlama ve kendini yönetme yoluyla, duyguların, düşüncelerin, davranışların ve egosal tutkuların ve nefsanî yaklaşımların

---

² Literatürde Abulfarac ismiyle ünlenen Mor Grigorius Yuhanun Barebroyo (1226-1286) “**Hevath Hekemtho / Bilgelik Kreması**” isimli Süryanice eserinde benliği / nafşoyu üçe ayırırken şöyle yazmaktadır: “**Bunlardan biri güçlenince, diğerleri zayıflar. Rasyonel güç: Ruhani benlik çağırır. İnsan, var olanları bu benlikle öğrenir. Öfkeli güç: Hayvani benliktir. İnsan, sıkıntılara bu benlikle katlanır. Bu benlik, zaferi, saygıyı, boş övgüyü arzular. Şehvani güç: Yabani benlik çağırır. İnsanın eğlenceyi, zevki, lüksü, yeme-içmeyi, cinselliği arzularının nedeni bu benliktir. Dolayısıyla insani erdemlerin sayısı da bu güçlere göre olmalıdır.**”

³ O hazine, insanın manevi/ruhani benliğidir. O benlik keşfedilmedikçe, yüksek yaşam enerjisi olan sevgi olduğu gibi hayata akmaz. Ruhu örten çamurlar temizlenmediğinden, ilahi boyuttan gelen pozitif enerji negatifleşerek hayata akar. Bu da, akışta sıkıntı ve zorluklara neden olmaktadır.

farkındalığı içinde maskeleri/rolleri kullanmanın zararlarını öğrenir. Çünkü egodan ayrılma, egodan uzaklaşma, varoluşun/yaratılışın gayesine yolculuktur. Bu yolculuk, yaşama katılıp sorumluluk almayı gerektirir. Ancak insan doğumdan sonra edindiği maskeleri atmadan maalesef kendini tanıyamıyor, kendi özünü, kendi öz doğasını, öz değerini, öz sevgisini, öz saygısını, öz gücünü keşfedemiyor. Bu maskeleri ⁴ atmadıkça yaratılıştan/doğuştan sahip olduğu ama sonra gölgelenen o ilahi özüne, o eşsiz potansiyeline maalesef ulaşamıyor. Süryani edebiyatının parlak dehası Malatyalı Barebroyo (Abulfarac) (1226-1286) meseleyi çamurdan (yani egodan) temizlenmeye bağlarken şöyle yazmaktadır: **“Çamurdan temizlenmeden, pınardan içemeyiz.”**

Konuya ilişkin ünlü çağdaş yazar Osho (1931-1990) diyor ki **“Dürüst olmak hakiki olmaktır; gerçek olmak sahte olmamak, maske kullanmamaktır. Gerçek yüzün her neyse, ne pahasına olursa olsun onu göster. Unutma, bu başkalarının maskelerini düşürmen gerekiyor anlamına gelmez; onlar yalanlarıyla mutlu iseler bu onların kararıdır. Gidip başkalarının maskelerini düşürmeye çalışma çünkü insanlar genelde böyle düşünür.”**

Hayatın bütün alanlarında ve özellikle birliktelik gerektiren ikili ilişkilerde ve yaşam yolculuğunda niyet çok önemlidir. **“Niyetsiz eylem değersizdir, samimiyetsiz niyet ruhsuzdur”** sözü gayretlerin değil, niyetlerin önemini vurgulamaktadır. Çünkü sağlıklı yaşamda farkı yaratan **“karşılıklılık ve faydalılık ilkesini”** gözeten niyettir. Saf niyete göre, karşı tarafı dikkate almayan, bunu gözetmeyen çarpık ve bencil her tutum ve davranış zarar vericidir. Öte yandan bencilliğin herhangi bir tezahürünü taşıyan saf/arı/halis olmayan kötü/art niyet kirli suya benzer. Yürek alışverişine dayanan ikili ilişkileri kirletir ve bulandırır. Yoldaşlığı ve mana dünyasını rahatsız eder. Bu da ister istemez ayrılıkları doğuran refleksler ve tepkiler doğurur. Yürek alışverişine, temiz niyete, berekete, eksikliğin ve değer vermenin farkındalığına vurgu yapan **“Nerede iki ya da üç kişi benim adımla toplanırsa, ben de orada, aralarındayım”** (Matta 18: 20) sözünün ne anlama geldiğini daha çok düşünmek gerekir.

Ünlü yazar Dostoyevski (1821-1881) diyor ki **“Maske takmak insana bir yükür. Hem taşıyana hem anlamaya çalışana.”** Onun için maskeler, iyi niyeti baltalayarak, insanı yorgun ve

---

⁴ Olumsuz hırslar, tutkular, endişeler, şüpheler, bağımlılıklar, kalıp yargılar, önyargılar, olumsuz koşullanmalar, sanrılar, kuruntular, saplantılar, takıntılar, kompleksler, bağnazlıklar, kıskançlıklar, karalamalar, inatlaşmalar, hileler, aşağılamalar, kendini beğenmişlikler, rekabetler, kıyaslamalar, dışlamalar, ötekileştirmeler, hor görmeler, üstünlük taslamalar, kurnazlıklar, bilgiçlik taslamalar, kibirler, kinler, öfkeler, intikamlar, sömürüler, istismarlar, batıl inançlar, hurafeler... Yaşam enerjisini gölgeleyen ve hatta zehirleyen belli başlı maskelerdir.

bitkin dūřürmektedir. Çünkü sahte olan her duygu ve her davranış insanı özünden/aslından uzaklaştırmaktadır. Bu da maskelerin çoğalması demektir. Nefsinin, gururunun, egosunun efendisi olmuş insanda maske olmaz. Maskelerin gölge etmediği ve iyi niyetten güdülenen her türlü sevgi, saygı, samimiyet, sorumluluk ve sadakat yaşam enerjisini bollaştırır ve yaşam sevincini ortaya çıkarır. İnsan, hayatın dokusunu, kokusunu, görünür-görünmez boyutlarını bu beř S'nin (sevgi, saygı, samimiyet, sorumluluk, sadakat) ruhuyla kavrar. Bu ruhla tadar. Bu ruhu koruyabildiği ölçüde hayata anlam katar. Hayatın anlamını bulur. Kör alanlarını aydınlatır.

Bazen değişen insanlar değil, düşen maskeleridir. Bu bilinçle iyi niyetin yüksek ruhani enerjisiyle farkındalıkla davrandığımızda, dikkatimizi yönelttiğimizde, temas ve ilişki içinde olduğumuz insana/yere nedensiz/koşulsuz bazı şeyler kazandırmış oluruz. Ferah ve felah bir yaşam için buna çok ihtiyaç vardır.

Unutulmamalıdır ki, günün sonunda, rollerimizin ve maskelerimizin çokluğuna göre değil, istismara/sömürüye/tahakküme kapalı niyetlerimizin saflığına/temizliğine göre rahat ve huzur bulacağız. Yazılmış olduğu üzere **“Maskelerin karanlığında tüm yollar daha uzundur.”**

Yusuf Beđtaş